

Opvoeden bij Gods Woord

dr. J.R. Beeke

Opvoeden bij Gods Woord

Gods beloften voor ouders

Brevier

© 2011 by Joel R. Beeke
Oorspronkelijk uitgegeven door:
Reformation Trust Publishing

Nederlandse uitgave:

© 2013 Brevier uitgeverij – Kampen
www.brevieruitgeverij.nl

Vertaling: Ruth Pieterman
Omslagontwerp: Brainstorm
Opmaak binnenwerk: Stampwerk

De Nederlandse uitgave is door de auteur in overleg met vertaalster en uitgever op sommige punten aangepast aan de Nederlandse situatie.

ISBN 9789491583209
NUR 746

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoerd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Woord vooraf

Een boek van dr. J.R. Beeke behoeft eigenlijk geen aanbeveling. Toch voldoe ik graag aan het verzoek van de uitgever om het van een voorwoord te voorzien. Het boek wil een Bijbels-praktische gids zijn bij het opvoeden van kinderen. Het bevat niet slechts de vruchten van zijn ervaring als vader, maar vooral van zijn bestudering van de Heilige Schrift.

In dit veelzijdige en praktische opvoedingsboek neemt de schrijver zijn vertrekpunt in het genadeverbond van God met ons en onze kinderen. Dat verbond is lange tijd in de gereformeerde gezindte een beladen onderwerp geweest. Met name in de 20e eeuw is er veel nagedacht over de plaats van het kind in het genadeverbond. Op verschillende manieren is er geprobeerd om de Schriftgegevens over verkiezing en verbond te verstaan en te verwoorden. De discussies die daaruit ontstonden, zijn weleens dermate fel geweest, dat er niet over het verbond gesproken kon worden, zonder dat dit associaties opriep met de strijd tussen zogenaamde ‘tweeverbonders’ en ‘drie-verbonders’. Gelukkig behoort deze strijd inmiddels grotendeels tot het verleden.

Het is dr. Beeke mijns inziens gelukt om op evenwichtige wijze de gegevens uit de Schrift en de gereformeerde belijdenis te laten spreken aangaande de betekenis van het genadeverbond voor de opvoeding. Hij wijst op de verbondszegen, die niet alleen inhoudt dat onze kinderen onder de genademiddelen mogen verkeren, maar vooral dat ze door de Heere apart zijn gezet van de wereld. Daarin wil God verwachting wekken bij de opvoeding. De oorspronkelijke Engelse titel van het boek laat zien dat er hoop mag zijn voor onze nakomelingen: ‘Parenting by God’s Promises’.

De invloed van het puriteinse gedachtegoed in dit boek is onmiskenbaar. Op Bijbelse, geestelijke en praktische wijze worden leer en leven als een twee-eenheid gepresenteerd. Het kan en mag ook niet anders. Enerzijds is dat een vinger op de zere plaats. Wie bijvoorbeeld de hoofdstukken over de verantwoordelijkheden van ouders

en opvoeders ernstig op zich laat inwerken, kan niet anders dan verzuchten: 'Wie is tot deze dingen bekwaam?' Tegelijkertijd wijst de schrijver ook de weg in deze problematiek. In rapport met de tijd worden er aan de hand van de Schrift, de gereformeerde belijdenis en de kerkelijke formulieren allerlei noodzakelijke en nuttige aanbevelingen gedaan.

Al met al is het een veelzijdig boek geworden, dat niet alleen ouders wil helpen bij een Bijbelse opvoeding. Ook predikanten, catecheten, leerkrachten en leiders van verenigingen en gespreksgroepen zouden er goed aan doen om de inhoud van dit boek te verwerken. Achterin het boek staan vragen naar aanleiding van elk hoofdstuk, zodat het gemeentebreed gebruikt kan worden.

Tenslotte wil ik opmerken dat de puriteinen met hun kinderen leefden bij wat zij noemden 'de verbondszin', namelijk: 'Ik ben uw God en uws zaads God'. Die zin wordt gevormd door woorden naar aanleiding van Genesis 17. Deze verbondszin heeft ook in de 21e eeuw nog niets aan inhoud en betekenis verloren. Wie dat mag belijden en beleven, is ondanks alle moedbenemende ontwikkelingen in kerk en samenleving toch welgemoed.

Katwijk aan Zee, ds. M.A. Kempeneers
December 2013

*Hoewel mijn huis alzo niet is bij God,
nochtans heeft Hij mij een eeuwig verbond gesteld,
dat in alles welgeordineerd en bewaard is;
voorzeker is daarin al mijn heil en alle lust,
hoewel Hij het nog niet doet uitspruiten.*
2 Samuël 23:5

Dit is niet zozeer één belofte als wel een verzameling beloften – een kist met parels. Het verbond is de ark die alles bevat.

Het zijn de laatste woorden van David, maar vandaag kunnen ze de mijne zijn. Hier is een *zucht*: de dingen zijn bij mij en de mijnen niet zoals ik zou wensen; er zijn beproevingen, zorgen en zonden. Ze maken de hoofdpeluw hard.

Hier is een *troost*: ‘Hij heeft mij een eeuwig verbond gesteld.’ Jehovah heeft Zichzelf aan mij verpand en het contract verzegeld met het bloed van Jezus. Ik ben gebonden aan mijn God, en mijn God aan mij.

Dit brengt *zekerheid* aan het licht, omdat dit verbond eeuwig, welgeordineerd en bewaard is. Er valt niets te vrezen van het verloop van tijd, het nalatige vergeten van een of ander aspect of de natuurlijke onzekerheid van zaken. Het verbond is een rotsvast fundament om op te bouwen in leven en in dood.

David is *voldaan*; hij wenst niets meer tot heil of genot. Hij is verlost en hij is verrukt. Het verbond is alles wat een mens maar kan begeren.

O mijn ziel, wend u vandaag tot uw Heere Jezus, Die de grote Heere gegeven heeft tot een Verbond voor het volk. Neem Hem tot uw Alles in allen.

Charles H. Spurgeon¹

Inleiding

Ouderschap met een sterke hoop

Mijn vader beweerde dat hij nooit een diploma zou behalen voor goed ouderschap. Ik neem aan dat de meeste christenouders zo'n gevoel hebben. We hebben allemaal hulp nodig in het ouderschap; de enige 'perfecte' ouders die ik ken, zijn mensen die geen kinderen hebben.

Dit boek is geschreven voor christenouders die, in afhankelijkheid van Gods beloften, een innig verlangen hebben om hun kinderen op te voeden in de weg van heiligheid. Het bevat een ingekorte versie van een aantal lezingen die ik gehouden heb voor de Family Living Class van de Heritage Netherlands Reformed Congregation in Grand Rapids, Michigan, waar ik predikant ben (de volledige serie is beschikbaar op www.sermonaudio.com). Het is mijn doel om u een gereformeerd verbondsmatig zicht op het ouderschap te geven en om een aantal praktische zaken te behandelen, die meestal geen plaats krijgen in literatuur over de opvoeding.

Dit boek verschilt wezenlijk van de gebruikelijke opvoedkundige boeken, die de nadruk leggen op technieken. In dit boek wordt beklemtoond dat ouders hun kinderen mogen opvoeden met een sterke hoop, gegrond op Gods verbondsbeloften – al betekent dit niet dat ouders niets hoeven te doen.

Wanneer ik spreek over het genadeverbond, bedoel ik Gods beloften en bevelen aan Zijn volk in Christus, waardoor God en Zijn volk voor eeuwig met elkaar verbonden worden (Gen. 17:7-9). We noemen deze band een verbond, omdat zij verzegeld is met Gods eed (Deut. 7:8-9). We noemen dit het genadeverbond, omdat het voortkomt uit Gods eeuwige beslissing om genade te betonen, rust op de volbrenging van Gods genade in Jezus Christus, mensen de zaligheid aanbiedt als een genadegift en de zaligheid toepast door Gods wederbarende en veranderende genade.

Zo is het genadeverbond de belofte waardoor God de betrekking tussen Zichzelf en Zijn volk in Christus vastmaakt. Door de genade

van de Geest verbindt God Zichzelf als de God en Vader van allen die geloven, op Zijn beloften vertrouwen en rusten in de Persoon en het werk van Zijn Zoon Jezus Christus als de enige Zaligmaker. Hij belooft hun zonden te vergeven om Christus' wil, hen te vervullen met Zijn Heilige Geest en hun het eeuwige leven te schenken. Gelovigen zijn op hun beurt verbonden aan deze enige ware God, om op Hem te vertrouwen en Hem lief te hebben, de wereld te verlaten, hun oude natuur te kruisigen en te wandelen op de weg van godzaligheid. Het genadeverbond is als een trouwgelofte die God nooit zal breken. Het sacrament van de Doop is de trouwring, het uiterlijke teken van onze vereniging met Hem. Mensen, gebroken door de zonde, die de Geest heeft geleerd om op het Evangelie te vertrouwen, zijn de bruid. En Christus is de Bruidegom – ja, het hart van het verbond. Dit genadeverbond werd voor het eerst geopenbaard in de belofte van een Zaligmaker die God Adam en Eva gaf (Gen. 3:15). Het werd vollediger tot uitdrukking gebracht in de beloften die God deed aan Abraham en zijn zaad (Gen. 17:7). Tot slot werd het vernieuwd, bevestigd en verruimd door het vergieten van Christus' bloed op Golgotha (Matth. 26:28; 2 Kor. 1:20). Evenals alle verbonden die God in de Schrift met mensen maakt, strekt het genadeverbond zich uit tot de gelovigen en hun kinderen (Hand. 2:39).

Kinderen die geboren zijn uit ten minste één gelovige ouder, worden 'verbondskinderen' genoemd (1 Kor. 7:14). Als erfgenamen van Gods verbond worden deze kinderen door de Doop opgenomen in de zichtbare kerk. De handeling van de Doop bevestigt Gods beloften aan hen en plaatst hen onder de verplichting om Zijn Koninkrijk en de zaligheid, hun aangeboden in Christus, te zoeken. Terwijl ze opgroeien in de gemeenschap van de kerk, worden ze grootgebracht door de gebeden van gelovigen en door de prediking en het onderwijs van Gods Woord, waaronder Zijn rijke nodigheden en ernstige waarschuwingen. Hun ouders zijn verbonden om hen op te voeden in de lering en vermaning des Heeren. De gemeente waartoe zij behoren, is er ook verantwoordelijk voor dat ze onderricht worden in de leer van het Evangelie.

Ik heb het boek in vier delen verdeeld. De hoofdstukken 1 t/m 5 onderzoeken de theologische fundamenten voor het ouderschap in

de Schrift, en de gereformeerde visie wat betreft de manier waarop gelovigen hun kinderen moeten grootbrengen in het licht van het genadeverbond. De hoofdstukken 6 t/m 14 onderzoeken de verantwoordelijkheden van gelovige ouders ten aanzien van hun ambt als profeten, priesters en koningen in huis. Deze hoofdstukken leveren het basale raamwerk voor het ouderschap. De hoofdstukken 15 t/m 19 behandelen praktische zaken, zoals kinderen leren hoe ze godzalig moeten leven, hoe ze moeten luisteren, hoe u controle uit kunt oefenen over wat ze zeggen, en hoe om te gaan met broer- en zusrelaties. In dit deel geef ik ook een samenvatting van het puriteinse onderwijs over de opvoeding, dat vandaag de dag nog steeds buitengewoon nuttig is. De hoofdstukken 20 t/m 22 zijn gericht op belangrijke punten in de opvoeding van tieners: hen helpen om Gods wil te onderscheiden, negatieve groepsdruk te weerstaan en hun boosheid onder controle te houden. Tot besluit licht ik toe hoe we troost kunnen scheppen uit Gods verbond tot in duizend geslachten (Ps. 105:8), door onze kinderen voor te bereiden op het huwelijk en het verlaten van hun ouderlijk huis, en door onszelf voor te bereiden op een grootouderschap tot Gods eer. Twee aanhangsels bevatten Cotton Mathers op schrift gestelde gedachten ten aanzien van het ouderschap en enkele gedachten over de manier waarop kerken behoren om te gaan met kinderen. Let er ten slotte ook op dat achter in het boek voor elk hoofdstuk studievragen zijn opgenomen, die nuttig kunnen zijn voor persoonlijke overdenking of groepsdiscussie.

Al heb ik een behoorlijk aantal opvoedingsboeken gelezen, toch heb ik ze in de meeste gevallen niet geraadpleegd bij het schrijven van dit boek. Ik wilde graag dat dit boek allereerst het resultaat zou zijn van mijn bestudering van de Schrift en mijn ervaring als vader van drie kinderen en pastorale raadgever van andere ouders. Daarom staan er weinig noten in het boek.

Ik bid dat God dit boek zal gebruiken om u te helpen vader of moeder te zijn in overeenstemming met Zijn beloften en Zijn verbond, en in afhankelijkheid van Hem en Zijn wijsheid als de volmaakte Vader in Christus Jezus.

Deel 1

**Het verbond
als fundament
van christelijk ouderschap**

Hoofdstuk 1

Bemoediging door het verbond

*En het geschiedde dat de zon onderging en het duister werd;
en zie, er was een rokende oven en vurige fakkel,
die tussen die stukken doorging.
Te dienzelven dage maakte de HEERE een verbond met Abram,
zeggende: Uw zaad heb Ik dit land gegeven.
Genesis 15:17-18a*

Hebt u zich ooit diep ontmoedigd gevoeld met het oog op uw gezin? Misschien verstaat u de leer van Gods verbond. U weet dat u en uw gezin in Gods verbond opgenomen zijn. Maar toch kijkt u naar uw kinderen en vraagt u zich af: 'Hoe kunnen Gods beloften waar worden voor hen? Hoe kan er iets goeds voortkomen uit deze puinhoop die wij ervan gemaakt hebben?'

Er is een grote bemoediging voor christenouders in het verbond dat God geopenbaard heeft aan Abram (later Abraham genoemd, Gen. 17:5). Genesis 15 beschrijft de oprichting van dit verbond en wat het inhoudt voor de opvoeding, evenals de betrekking waarin wij staan tot dat verbond.

Het hoofdstuk begint met: 'Het woord des HEEREN geschiedde tot Abram in een gezicht, zeggende: Vrees niet, Abram, Ik ben u een Schild, uw Loon zeer groot' (Gen. 15:1). De gedachte aan loon raakte Abram tot in het diepst van zijn ziel. Hij had vele jaren lang een enorme leegte in zijn leven gevoeld. Hij had geen kind. Abrams reactie op Gods woord was daarom: 'Wat zult Gij mij geven, daar ik zonder kinderen heenga, en de bezorger van mijn huis is deze Damascener Eliëzer? ... Zie, mij hebt Gij geen zaad gegeven, en zie, de zoon van mijn huis zal mijn erfgenaam zijn' (vers 2-3). God beloofde Abram dat Hij hem een zoon zou geven, echt een eigen erfgenaam,

en voegde eraan toe: ‘Zie nu op naar de hemel en tel de sterren, indien gij ze tellen kunt; ... zo zal uw zaad zijn’ (vers 5).

Toen Abram deze machtige beloften hoorde, ‘geloofde hij in de HEERE; en Hij rekende het hem tot gerechtigheid’ (vers 6). Deze belangrijke uitspraak, die diverse keren in het Nieuwe Testament geciteerd wordt, staat voor altijd overeind als de wortel en het anker van de leer van de rechtvaardiging door het geloof alleen.

Een bevestigend teken gevraagd

Om zijn geloof te bevestigen, vroeg Abram God om een teken. Terwijl hij alle beloften erkende die God hem gedaan had, vroeg hij: ‘Waarbij zal ik weten?’ (vers 8). Abram gaf zijn pas gevonden geloof niet op, maar hij beleed eenvoudig zijn zwakheid en de behoefte aan een bevestigend teken van God om dat geloof te versterken. Daarom werd Abram niet bestraft zoals Zacharias, de vader van Johannes de Doper, wel bestraft werd (Luk. 1:20). Abrams vraag kwam voort uit geloof, niet uit ongeloof. Van Zacharias’ identieke vraag droop het ongeloof af. Hij trok Gods belofte in twijfel, dus sloot God zijn mond totdat Johannes de Doper geboren was. Maar het geloof kan vragen hebben. Abram vroeg de Heere om bevestiging toen hij zei: ‘Heere, wat Gij tegen mij zegt is wonderbaar, maar hoe kan ik het weten? Bevestig het toch voor mij.’

We moeten Abrams verzoek om een teken niet opvatten als iets wat veel mensen vandaag de dag doen als ze vragen om tekenen van Gods voorzienigheid. Zij zien dikwijls uit naar een interessante ‘samenloop van omstandigheden’ als hulpmiddel om richting te geven aan hun beslissingen. We kunnen hier niet diep ingaan op het punt hoe God Zijn kinderen leidt.² Het zij voldoende te zeggen dat Abrams zorg diepgaand verbonden was met de verlossing. Hoe zou God Zijn belofte van een Middelaar vervullen? Hoe zou Hij Zijn heilsvoornemen uitvoeren? Bedenk ook dat Abram geen enkel gedeelte van de Bijbel had, terwijl wij de hele Bijbel hebben. Ook hebben wij de historie, die beschrijft hoe God aan alle geslachten van Zijn volk trouw Zijn beloften hield. Wat het beste is van alles, wij hebben Christus, het Zaad van Abraham, die door Zijn dood en bloedstorting het oude verbond met Abraham en zijn zaad vernieuwde als ‘het

Nieuwe Testament in Mijn bloed' (1 Kor. 11:25; Gal. 3:16,29; Hebr. 8:6-12). 'Zovele beloften Gods als er zijn, die zijn in Hem ja, en zijn in Hem amen, Gode tot heerlijkheid' (2 Kor. 1:20). Om deze reden is het teken dat Abram ontving, ook voor ons een teken, vooral omdat Christus het vervulde in Zijn dood aan het kruis. Bovendien be- duidt God ons dezelfde waarheid in de sacramenten, de Doop en het Avondmaal, die vandaag de dag bevestigende tekenen zijn voor de gelovigen. Laten wij dus steunen op Gods Woord en sacramenten, op Zijn verbond en op de beloften, die allemaal wijzen op Zijn trouwe Zoon, 'de Sterkte Israëls' Die 'niet liegt' en Die 'het niet berouwt' (1 Sam. 15:29, Eng. vert.), en voor onze kinderen blijven arbeiden. Als wij dit doen, leert God ons dat het *nooit* om ons is als we ge- lukkige, welgemanierde en geestelijk gezinde kinderen hebben, die Christus eren, God verheerlijken en op de Schrift gegrond zijn, en zo tot de volwassenheid opgroeien. Soms doet de Heere ons onze eigen onbekwaamheid beseffen, zodat we volledig leren rusten op de betrouwbaarheid van Zijn verbond en op het karakter van God Zelf als de Auteur ervan.

Wat betekent dat? Toen Abram om een teken vroeg, beval God hem enkele dieren te halen, ze in tweeën te snijden en de stukken aan twee kanten te leggen, zodat iemand er middendoor kon lopen (Gen. 15:9-10). Abram wist wat er zou gebeuren. De stappen die God geboden had te nemen, maakten in zijn dagen deel uit van een gebruikelijke manier om een verbond te maken. De twee par- tijen die een verbond sloten, deelden enkele dieren middendoor en maakten van de stukken twee parallelle rijen. Vervolgens liepen beide verbondspartijen naar het midden, tussen de gehalveerde stukken. Als ze daar gekomen waren, schudden ze elkaar de hand en zo zeiden ze als het ware: 'God doe mij zo en doe er zo toe, door mij in stuk- ken te houwen zoals wij met deze dieren gedaan hebben, wanneer ik mijn verbond met u breek.' God zei dus: 'Abram, u wilt graag een teken, daarom zal Ik het u geven. Ik zal u een wonderlijk teken van het verbond geven.'

Abram haalde de dieren, sneed ze in stukken en wachtte op Gods komst, zodat ze samen tussen de stukken konden lopen. Maar God kwam niet. Abram wachtte de hele ochtend, maar God kwam niet –

de hele middag, en nog kwam God niet. Het was een lange, hete dag voor Abram. Hij was alleen in de woestijn, waar hij een moeilijke geloofsbeproeving onderging. Hij had Gods gebod gehoorzaamd. Hij had de dieren gedood en verdeeld. Maar in plaats van de Heere, waren roofvogels Abrams enige bezoekers.

Roofvogels worden in Jesaja 46 en andere Schriftplaatsen gebruikt als een beeld voor een boze veroveraar. In de context van Genesis 15 dienen roofvogels als een type van de onreine heidenen en van de machten der duisternis. De onreine heidenen, zoals Farao en de Egyptenaars, zouden Abrams nakomelingen proberen te verslinden. De vogels waren ook een type van de machten der duisternis, van de satan, die het zaad van Abraham zou aanvallen en de geboorte van de Messias zou willen verhinderen.

Als ouders weten we iets van deze soort worsteling als onze kinderen opgroeien. Heel de ochtend van de jonge jaren van een kind, de middag waarin hij op de tienerleeftijd komt, en de namiddag van de tienerjaren wachten wij. En wat gebeurt er? Wellicht lijkt het alsof God nooit in onze kinderen zal gaan werken. We geven hun christelijk onderwijs, ze horen iedere zondag preken en we zijn trouw in de gezinsgodsdienst, maar het kind komt niet tot bekering. Wat heeft het voor zin? In plaats dat God komt, komen er gieren.

Dat gebeurde ook met Abram. In vers 11 lezen we: 'En het wild gevogelte kwam neer op het aas, maar Abram joeg het weg.' Lijkt de opvoeding daar niet veel op – het weggagen van gieren uit het leven van onze kinderen? Er zijn zoveel gieren, zoveel mensen, zoveel dingen en zoveel vijanden die aan onze kinderen willen komen en ze vernielen.

Abrams geloofsbeproeving is dikwijls de beproeving van Godvrezende ouders. We pleiten op Gods beloften en zien uit naar Zijn zegen, maar alles wat we zien, zijn gieren. Er komen zoveel roofvogels naar beneden om zich met onze kinderen te voeden. Zoveel voert strijd tegen Gods verbond en Zijn beloften. Denk maar aan onze kinderen. Ze zijn verbondskinderen, maar er is zoveel tegen hen. Hun eigen hart, de wereld, de satan en soms zelfs hun vrienden of ons armzalige voorbeeld als ouders lijken op roofvogels die op hen neerschieten om hen te verslinden.

De gieren komen en plukken aan het innerlijk geestelijk leven van onze kinderen en hun uiterlijke gehoorzaamheid. Heel de samenleving schreeuwt hun toe: 'Doe wat je zelf wilt. Ga je eigen gang. Kom op voor jezelf. Wees "cool". Zorg voor je eigen belangen!' Alles wat ze in de wereld horen, is fundamenteel tegengesteld aan de Bijbel. Hoe gaan we ermee om wanneer alles wat we zien, gieren zijn en het er niet op lijkt dat God ooit zal komen – wanneer er in hun hart en leven niets Goddelijks lijkt te gebeuren? Als er wel iets gebeurt bij het bereiken van de puberleeftijd, dan is het dat ze terrein lijken te verliezen, dat ze harder, rebelser en meer gelijkvormig aan deze wereld lijken te worden.

We moeten standhouden, evenals Abram deed, die aan het woord van de belofte vasthield, het woord van het bevel gehoorzaamde en op de God van het verbond zag.

Een onmogelijke taak ondernomen

Abram werd moe van het beschermen van de offeranden, van het wegjagen van de aanvallende vogels. Hij kon de nachtwake niet volhouden. Na een hele dag van waken en werken viel hij in slaap. Vers 12 zegt: 'En het geschiedde als de zon was aan het ondergaan, zo viel een diepe slaap op Abram; en zie, een schrik en grote duisternis viel op hem.'

In zekere zin kunnen diegenen van ons die gelovigen zijn, zich pijnlijk identificeren met deze ervaring. Wanneer God de vervulling van Zijn beloften uitstelt, zijn we geneigd om te verslappen in onze waakzaamheid. Onze gebeden verliezen hun kracht; we worden minder actief in het gebruik van de genademiddelen. We worden moe in het zoeken, moe van het vechten tegen de vijanden, moe zelfs van het bidden. Voelt u zich wel eens zo? U hebt geprobeerd en geprobeerd, en 's avonds, wanneer u uw hoofd op het kussen legt, begint u te huilen. U hebt zich zo lang ingespannen, vertrouwd en gehoopt, en u bent zo moe. Uw man of vrouw is ook moe. U valt in slaap, helemaal uitgeput. Waar is de verbondhoudende God?

In een andere zin echter, was Abrams slaap geen gewone slaap. Vers 12 zegt dat hij in een diepe slaap viel – een bovennatuurlijke slaap, om zo te zeggen. Hetzelfde woord wordt gebruikt voor de slaap

waarin Adam viel toen de Heere zijn zijde opende en Eva formeerde uit een van zijn ribben (Gen. 2:21). God liet deze diepe slaap op Abram vallen, maar hij was duidelijk niet gewoon, want Abram kon nog steeds de ‘schrik en grote duisternis’ voelen; dat wil zeggen, een duisternis die bovennatuurlijk was. In de volgende verzen verklaarde de Heere deze verschrikkelijke duisternis als een soort profetie van toekomstig lijden. God zei: ‘Weet voorzeker, dat uw zaad vreemd zal zijn in een land dat het hunne niet is, en zij zullen hen dienen, en zij zullen hen verdrukken, vierhonderd jaar’ (vers 13).

Andere aanwijzingen dat het geen gewone slaap was, zijn de feiten dat Abram kon horen wat God tegen hem zei en dat hij kon zien wat er vervolgens gebeurde: ‘En het geschiedde dat de zon onderging en het duister werd; en zie, er was een rokende oven en vurige fakkel, die tussen die stukken doorging. Te dienzelven dage maakte de HEERE een verbond met Abram’ (vers 17-18a).

De exacte verklaring van de twee zinnebeelden van de rokende oven en de vurige fakkel is een punt van discussie. Sommigen geloven dat er in werkelijkheid slechts één zinnebeeld was dat op twee manieren omschreven wordt. Deze opvatting is deels gebaseerd op het feit dat het werkwoord in het enkelvoud staat, wat erop wijst dat het tweede zinnebeeld mogelijk alleen maar genoemd wordt als verdere omschrijving van het eerste zinnebeeld. De passage kan echter ook opgevat worden als sprekend over twee emblematische middelen een stijlfiguur die ‘hendiadys’ wordt genoemd en gebruikt wordt om ergens nadruk op te leggen. Gezien de context en de verklaring in Deuteronomium, kies ik voor de laatste opvatting.

Volgens deze interpretatie is de rokende oven een symbolische voorstelling van de ovens in Egypte, waarin het volk Israël tichelstenen zou bakken. Elders heeft God uitgelegd wat Hij bedoelde – dat Egypte leek op deze rokende ijzeroven (Deut. 4:20). Zo verscheen de rokende oven als een bevestiging van de profetie dat Abrams nageslacht verdrukking zou lijden als slaaf in Egypte (Gen. 15:13).

De vurige fakkel symboliseerde de tegenwoordigheid van God in Christus, Die het licht en de zaligheid van Zijn volk is. Later zou dat vurige licht als vuurkolom in de nacht verschijnen om Israël licht te

geven in de woestijn. God liet deze vurige fakkel doorgaan tussen de stukken van de vaars, de geit, de ram en de vogels die Abram had gedeeld, omdat het genadeverbond uitsluitend gemaakt is op Zijn eigen Goddelijk initiatief, en alleen in Christus.

Volgens deze interpretatie is de bijkomstige betekenis dat de Heere daadwerkelijk tegenwoordig zou zijn bij Zijn volk in Egypte, en het geheim zou zijn van hun voortbestaan, ondanks alle krachten die op hun vernietiging aanwerkten. Wat Egypte zou doen om Israël te vernietigen, zou de Heere doen om Israël te louteren. Hij zou bij Zijn volk zijn, en hun lijden en verdrukkingen 'bekennen' (Ex. 3:7), zodat zij, evenals het brandende braambos, zouden branden en toch niet verteerd worden (zie Ex. 3:2). Dat werd bevestigd door wat de Heere zei in Genesis 46:4: 'Ik zal met u aftrekken naar Egypte.' Met andere woorden, God zei tegen Abram: 'In Mijn Zoon zal Ik met u aftrekken in Egypte. Laat Ik Zelf en Mijn eigen geliefde Zoon volledig ten onder gaan in de dood als Ik faal om Mijn beloften aan u te houden.'

Zo kwam God terwijl Abram sliep, waardoor Hij toonde dat de vervulling van de verbondsbeloften niet afhankelijk was van Abram, die omringd werd door tekortkomingen en zwakheden als vader. Ik ervaar dat als een geweldige vertroosting. Alles wat van Abram geëist werd, was dat hij 'ten volle verzekerd' zou zijn 'dat hetgeen beloofd was, Hij [God] ook machtig was te doen' (Rom. 4:21).

Een onverbreekelijk verbond

Ik heb door de jaren heen honderden ouders gevraagd naar hun wijsheid wat betreft de opvoeding van kinderen. Naarmate mijn kinderen opgroeiden, werden die vragen alleen maar meer. Veel van die ouders hadden tieners; sommigen hadden kleinkinderen. Ik vroeg hun: 'Wat kunt u mij leren?'

Veel van hun kinderen waren gelovigen, die opgegroeid waren tot Godvrezende, standvastige zonen en dochters van de kerk van Jezus Christus. Zij waren Zijn toegewijde dienstknechten en dienstmaagden geworden, godzalige echtgenoten en echtgenotes, en de vaders en moeders van de aankomende generatie van de kerk. Maar als ik bij hun ouders navraag deed, zeiden ze bijna allemaal zoets: 'Ik heb

geen geheimen. Als ouder schoot ik in zoveel opzichtente kort. Het was alles de genade van God. Mijn enige geheim was: op Hem te blijven vertrouwen.' Dat is het wat de Heere ons leert.

Naarmate de jaren verstrijken, realiseren we ons hoe langer hoe meer dat als het met onze kinderen goed afloopt, dit alleen komt door verbazingwekkende genade. We herinneren ons God, Die tussen de stukken liep, en de vurige fakkel in de grote duisternis van de nacht. Zijn Woord zegt ons: 'Die het beloofd heeft, is getrouw' (Hebr. 10:23). En ook: 'Hij Die u roept, is getrouw, Die het ook doen zal' (1 Thess. 5:24).

Wij bevestigen het verbond wanneer we onze kinderen laten dopen, maar God Zelf heeft het opgericht. Het verbond is eenzijdig (van God vandaan) als het gaat om de oprichting, hoewel het tweezijdig is (God en wij, door genade) als het gaat om de voortduur. Hier worden we geconfronteerd met de eeuwenoude, moeilijke opgave om het evenwicht te bewaren tussen onze persoonlijke verantwoordelijkheid en Gods bekwaammakende, soevereine genade. Wij moeten gehoorzamen en toch zegt God ons dat de vrucht van Hem is. Evenals al onze goede werken, belooft God ook onze gehoorzaamheid als ouders niet naar de verdienste daarvan, maar naar de mate van de volheid van Zijn genade tot ons in Christus (Heidelbergse Catechismus, zondag 24, vraag 63).

Hoe vertroostend is het dat Hij ons geruststelt en als het ware zegt: 'Ik zal toezicht houden op het hele proces. Ik zal u de wijsheid geven die u nodig hebt op het moment dat u ze nodig hebt. U zult dikwijls tekortschieten, en om u nederig te houden zal Ik ook toelaten dat u tekortschiet. Toch zal Ik voorzien in wat u nodig hebt op de juiste tijd. Vertrouw uw kinderen aan Mij toe. U kunt hun geen nieuw hart geven, maar Ik kan het wel en Ik *zal* het doen omdat Ik een verbondshoudend God ben.'

Wij rusten op dit onverbrekelijke verbond. In dit genadeverbond ontmoeten wij een *gevend God* en staan wij evenals Abram voor Hem als *ontvangende ouders*. Dat is symbolisch voor heel ons geestelijke leven, zowel persoonlijk als openbaar. Met betrekking tot de zaligheid die ons in het verbond beloofd is, zijn wij ontvangende zondaars, die naderen tot een gevend God. Wat hebben wij bijgedragen aan

onze eigen zaligheid? Absoluut niets; het is alles uit genade. Gode zij dank voor Zijn verbond en voor de vurige fakkel die tussen de stukken van de dieren doorging. Die fakkel bevestigde dat verbond aan Abram en aan allen die in Christus zijn, Abrams zaad en naar de belofenis erfgenamen (Gal.3 :29).

Op elke andere grondslag zouden we een zeer ernstig rechtsprobleem hebben. Als de oprichting van het verbond nu eens een zaak was van wederzijdse overeenkomst, wederzijdse verantwoordelijkheid en wederzijdse verplichting? De verschrikkelijke straf van dood en verderf zou ons elke dag in het gezicht staren, des te meer omdat we weten dat we ons woord niet kunnen houden, dat we vroeg of laat zullen falen en zo ten prooi vallen aan de vreselijke toorn van God tegen alle verbondsbrekers. Verre van ons geloof te ondersteunen, zou zo'n wederzijds opgericht verbond ons verpletteren; wat meer is, de verbondsvoorwaarden zouden onze dood eisen. Als verbondsbrekers zouden we bloederige lijken worden, evenals die stukken dood vlees. Heeft God niet gezegd dat het breken van het verbond die gevolgen voor ons zou hebben?

De vurige fakkel, een symbool van de tegenwoordigheid van Christus vóór Zijn menswording, ging tussen de stukken door om te zeggen: 'U kunt dit niet doen. Het is te veel voor u. Omdat Ik een barmhartige Zaligmaker ben, zal Ik het voor u doen. Ik zal met bloed bezoedeld worden. Het zwaard zal Mijn zijde doorsteken. En uit Mijn zijde zal bloed en water komen, zodat u, Abram, vrijuit kunt gaan; en u, vader, en u, moeder, ook.' Alle zonden van ons ouderschap kunnen afgewassen worden met het bloed van Jezus Christus; al onze zwakheden kunnen bekleed worden met Zijn grote kracht. God richt niet alleen het verbond in Christus op, maar zendt Zijn Zoon in de wereld om Zijn bloed te vergieten als het bloed van het verbond, het bloed dat reinigt van alle zonde. Welk een verbazingwekkende genade – God vergiet het bloed van Zijn Zoon in plaats van het onze.

Wat was precies het teken dat God aan Abram gaf? Het teken was God Zelf, in de Persoon van Zijn Zoon, Die tussen de stukken doorging. God zei: 'Ik ben gewillig om gebroken te worden voor verbondsbrekers. Ik ben gewillig om bloed te vergieten voor mensen

die verdienen dat hun bloed vergoten wordt. Abram, vertrouw Mij; het zal goed komen. Ik zal voor alles zorgdragen. Ik ben de verbondssluitende, verbondhoudende God. Ik ben de vurige fakkel; Ik ben uw licht; Ik ben uw offer; Ik ben uw alles.'

In de sacramenten van het nieuwe verbond doet God precies hetzelfde. Het water in de Doop wijst op het reinigend bloed van Christus en de levengevende kracht van de Geest. Het gebroken brood wijst op Christus' gebroken lichaam. De wijn die de drinkbeker vult, wijst op Zijn bloed. Christus zegt: 'Wordt gewassen met dit water. Eet het brood en drink van de drinkbeker. Dit zijn nieuwtestamentische tekenen van Mijn verbondstrouw. Omdat Ik voor u gestorven ben, zal Ik zeker zorg voor u dragen. Het is Mijn genade van begin tot eind. Ik heb het ter hand genomen. Ik ben een verbondshoudend God. In liefde ben Ik altijd met u, te midden van uw gezinnen, zoals Ik ook te midden van Mijn kerk ben.'

De Bijbel gebruikt het woord *gezin* of *gezinnen*³ meer dan driehonderd keer. God is een God Die werkt met gezinnen. Jawel, Hij moet iedereen individueel zalig maken, maar Hij heeft Zich verplicht om te werken van geslacht tot geslacht. En daarom, wanneer u in slaap valt, wanneer u faalt, wanneer u overweldigd en versleten bent omdat u zich zo hebt ingespannen, werp al deze vermoeidheid van ziel en lichaam op God, en vertrouw Hem om het voor u te doen (Jes. 38:14, Eng. vert.).

Wanneer uw kinderen groot geworden zijn en ze hun eigen kleintjes om zich heen hebben, en zich op hun beurt zorgen maken over de toekomst van hun kinderen, kunt u hun vragen eens rustig te gaan zitten en tegen hen zeggen: 'Mijn zoon, mijn dochter, zoals jij je nu zorgen maakt om deze kindertjes, zo maakte ik mij eens zorgen om jou. Maar de God van het verbond zal je doorhelpen, zoals Hij mij ook hielp. Hij is getrouw.'

Mijn broers en zussen en ik groeiden op in een bijzonder fijn gezin en kwamen op betrekkelijk jonge leeftijd tot bekering. Vaak bezocht ik samen met mijn vader kerkelijke bijeenkomsten, en bij twee verschillende gelegenheden hoorde ik twee mensen hem een soortgelijke vraag over zijn kinderen stellen: 'Hoe is het mogelijk dat al uw kinderen tot bekering kwamen?' Eigenlijk vroegen ze: 'Wat hebt u

gedaan om dit te laten gebeuren?’ Ik denk niet dat hij in de gaten had dat ik luisterde toen hij antwoord gaf.

De ene keer zei hij: ‘Het waren de gebeden van hun moeder.’ De tweede keer gaf hij een beter antwoord. Hij keek die broeder in de ogen en hij zei: ‘Het was de verbondstrouw van onze God.’ Dat is *het* antwoord. Was Abram zo goed? Hij viel in slaap. Hij kon echt niets doen om Gods belofte aan hem te vervullen. Maar de vurige fakkel droeg zorg voor hem en zijn nakomelingen. Hetzelfde met ons als ouders; zijn wij zo goed? Toch draagt God zorg voor ons en onze kinderen.

Johannes Calvijn zei dat een gelovige in het waarachtige gebed, evenals Christus in Gethsémané, ‘met alle vrijmoedigheid zijn zorgen en smarten mag werpen in de schoot van God, Die ons toestaat zo vertrouwelijk met Hem om te gaan’, ‘want hierdoor raken de heiligen stukje bij beetje hun zorgen kwijt in Gods schoot.’⁴ Dat is het wat wij als ouders dienen te doen – al ons gepieker nemen en in de schoot van onze verbondhoudende God leggen, terwijl we Hem de uitkomst toevertrouwen. Eenmaal, wanneer alle stormen voorbij zijn, zullen we opwaken uit onze diepe slaap, om ons heen kijken en zeggen: ‘Mijn Verbondsgod – welk een God is Hij! Hoe is het mogelijk dat ik zulke kinderen heb als deze, terwijl ik zo geslapen en zo gefaald heb? Het is niets dan louter genade.’

Zie op de verbondhoudende God

Mijn bemoediging voor u is heel eenvoudig: zie op de verbondhoudende God. Dit boek biedt veel lessen over het hoe van het ouderschap. Maar allereerst zou ik willen dat u hoger ziet dan de praktische instructies. Jawel, u moet uw ouderschap uitoefenen met instructies in de hand, maar breng ze in praktijk terwijl u hoger, aldoor hoger ziet, terwijl u God vertrouwt en tegen uzelf zegt: ‘Ik zal het bloed van de Heere Jezus Christus niet verloochenen. Dat zal mijn sterkte zijn.’ Probeer niet tussen de stukken door te lopen als een kracht die ook een bijdrage levert, hetzij aan uw eigen zaligheid of aan de zaligheid van uw kinderen. U kunt niets aan Gods vurige Fakkel toevoegen. Hij is het volmaakte licht en Hij heeft het volmaakte bloed gestort. U kunt niet één draadje aan Zijn mantel der gerechtigheid toevoe-

gen. Probeer het niet; het beledigt Hem. Vertrouw slechts op dat bloed; vertrouw de Zoon van God. Vertrouw op het verbondhoudende karakter van God. Vertrouw op Zijn hart vol barmhartigheid. Geef acht op het bevel en de belofte van de Heere Jezus Christus: 'Bidt, en u zal gegeven worden; zoekt, en gij zult vinden; klopt, en u zal opengedaan worden. Want een iegelijk die bidt, die ontvangt; en die zoekt, die vindt; en die klopt, dien zal opengedaan worden' (Luk. 11:9-10). Wandel door het geloof, terwijl u steunt op Gods verbond.

Inhoud

Woord vooraf door ds. M. Kempeneers	5
Inleiding: Ouderschap met een sterke hoop	9
Deel 1: Het verbond als fundament van christelijk ouderschap	13
1. Bemoediging door het verbond	15
2. Kinderen van het verbond	27
3. Kinderen opvoeden door het geloof	43
4. De verbondsbelofte	54
5. Kinderen tot Christus brengen	67
Deel 2: Profetisch, priesterlijk en koninklijk ouderschap	81
6. Onze verantwoordelijkheid als ouders	83
7. Onze kinderen leren als profeten	95
8. Wat moeten we onze kinderen leren?	112
9. Oefening in een godzalig leven	122
10. Dienen als priesters in huis	133
11. Met onze kinderen meevoelen	143
12. Liefdevol heerschappij oefenen als koningen	151
13. Preventieve tucht	161
14. Corrigerende tucht	170
Deel 3: Opvoeding in de praktijk	181
15. Hulp van onze puriteinse vaders	183
16. Kinderen godzaligheid leren	195
17. Kinderen leren luisteren	211
18. Kindertongen temmen	224
19. Omgang tussen broers en zussen	238

Deel 4: Praktische hulp voor tieners	251
20. Tieners helpen Gods wil te onderscheiden	253
21. Tieners helpen negatieve groepsdruk te weerstaan	266
22. Tieners helpen hun boosheid te beheersen	279
Besluit: Tot in duizend geslachten	293
Appendix 1: De ouderlijke resoluties van Cotton Mather	309
Appendix 2: Kinderen in de kerk	320
Studievragen	329
Over de auteur	343
Noten	344